

Beleidsinstrument om te voorzien in de behoefte aan schoolplaatsen binnen het verplichte onderwijs van de Franse Gemeenschap

De Franse Gemeenschap wordt op bepaalde delen van haar grondgebied geconfronteerd met een sterke demografische stijging, waardoor er ook meer vraag is naar schoolplaatsen. Om aan die behoefte te voldoen, heeft de Franse Gemeenschap een beleidsinstrument gecreëerd. Deze audit onderzoekt de problematiek en analyseert het instrument dat werd geïmplementeerd.

Zoals het Rekenhof al in een vorig verslag had vastgesteld, beschikt de overheid niet over een kadaster van de schoolgebouwen terwijl dat onontbeerlijk is voor een efficiënt beheer, en heeft ze ook geen volledig beeld van de jaarlijkse capaciteit van de onderwijsinstellingen.

De Franse Gemeenschap moet dus een raming maken van die jaarlijkse capaciteit en van de toekomstige behoefte aan schoolplaatsen. De huidige capaciteit wordt geraamd op basis van de maximumbezetting van de voorbije tien jaar. De resultaten van die raming worden echter niet gevalideerd aan de hand van gegevens die effectief beschikbaar zijn bij andere departementen van het algemeen onderwijsbestuur, of middels een andere valideringswijze. Het Rekenhof heeft bijvoorbeeld een online enquête gedaan bij alle scholen.

De verwachte schoolpopulaties binnen vijf jaar worden geraamd met behulp van de gegevens van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, van het *Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique* en van het Federaal Planbureau. Men neemt aan dat er voldoende schoolplaatsen zijn als het aanbod minstens 110% van de geraamde behoefte bedraagt. Gemeenten die dat percentage niet halen, worden samengebracht in 'zones die onder druk staan'. Het Rekenhof stelt vast dat die zones incoherenties vertonen (bv. wanneer een gemeente in meer dan één zone is opgenomen). Uit de gegevens die het Rekenhof voor dit onderzoek verzamelde, komt in dat opzicht naar voren dat heel wat scholen zich niet bewust zijn van de druk waaronder hun gemeente staat en dus geen gevolg geven aan de oproep om projecten in te dienen, waardoor de geboden kansen onbenut blijven.

Om een mogelijk plaatsgebrek op te vangen in zones die onder druk staan, heeft de Franse Gemeenschap diverse plannen uitgewerkt om plaatsen of scholen te creëren. Sinds 2018 is er een fonds voor het creëren van plaatsen in de inrichtingen van het verplichte onderwijs. Voor dat fonds wordt elk jaar 20 miljoen euro vrijgemaakt, waarna dat bedrag wordt toegewezen op basis van een oproep tot het indienen van projecten. In 2017 had de regering zo'n projectoproep gelanceerd en de toewijzingsprincipes dienden als inspiratie voor die van het fonds.

Het Rekenhof heeft fouten vastgesteld bij de herberekening van het aantal te creëren plaatsen ingevolge de hertekening van de zones en de inaanmerkingneming van andere initiatieven om plaatsen te creëren. Het stelt vast dat zowel de overheid als de inrichtende machten soms nutteloos werk doen (analyses en bezoeken ter plaatsen voor projecten die niet in aanmerking komen of afgewezen werden, schrapping van zones aan het eind van de procedure, nodeloze complexiteit van de criteria om prioriteiten te bepalen).

Het Rekenhof heeft ook vastgesteld dat het aantal gecreëerde plaatsen van bij de eerste projectoproep ontoereikend was ten opzichte van de geraamde behoefte. Voor die eerste oproep tot het indienen van projecten was 29,9 miljoen euro vrijgemaakt, maar voor de komende jaren

zal dat worden teruggebracht tot de aangekondigde 20 miljoen euro. De projecten die na de eerste oproep werden geselecteerd, waren vaak de projecten die het makkelijkst gerealiseerd konden worden en waarvan de kosten per plaats dus lager uitvielen. Sommige inrichtingen bereiken trouwens een kritieke omvang, waardoor het nodig zal zijn nieuwe inrichtingen te creëren en dat kenmerkt zich door een hogere kostprijs per plaats.

Tot slot is het zo dat men steeds verder dreigt af te dwalen van de globale doelstelling omdat het niet zeker is dat projecten die na een oproep of via andere fondsen geselecteerd werden, effectief zullen worden voltooid en omdat er plaatsen verdwijnen in gebouwen die verouderd of slecht onderhouden zijn.

Het Rekenhof beveelt aan nauwkeurig af te bakenen welke zones onder druk staan en grondiger onderzoek te doen naar de gemeenten in kwestie. Het beveelt ook aan alle schoolinstellingen te verplichten hun maximumcapaciteit mee te delen, teneinde over degelijke gegevens te kunnen beschikken in plaats van ramingen. Die laatste, die door de overheid als een hulp voor de besluitvorming worden voorgesteld, zouden niet meer naar de letter moeten worden gevolgd. Met het oog op transparantie en gelijkheid van behandeling pleit het Rekenhof er anderzijds voor om, zodra de oproep tot projecten verschijnt, vast te leggen hoeveel plaatsen er in elke zone moeten worden gecreëerd, wat de subsidiëringspercentages zijn en hoe er een rangschikking zal worden opgesteld.

Het antwoord d.d. 19 november 2018 van de minister die bevoegd is voor onderwijs en schoolgebouwen, is bij dit verslag gevoegd.